

BIOLOGIYA O'QITUVCHILARI MALAKASINI OSHIRISH JARAYONIDA TA'LIM RAHBARINING METODIK KOMPETENTLIGI.

O'roqova Zulxumor

DTPI anniq va tabiiy fanlar fakulteti biologiya yo'nalishi talabalasi

Annotatsiya: *Maqolada biologiya o'qituvchilari malakasini oshirish jarayonida ta'lim muassasasi rahbarining metodik kompetentligi va uning ta'lim sifatiga ta'siri yoritilgan. Rahbarning innovatsion, pedagogik va boshqaruv kompetensiyalari biologiya fanini zamonaviy talablarga mos o'qitishga yordam beradi. Maqolada laboratoriya amaliyotlari, ekologik ta'lim, ilmiy-tadqiqot faoliyati va STEAM texnologiyalarini qo'llab-quvvatlashning ahamiyati ko'rsatib berilgan.*

Аннотация: *В статье раскрывается роль методической компетентности руководителя образовательного учреждения в процессе повышения квалификации учителей биологии. Подчеркивается, что инновационные, педагогические и управленческие навыки руководителя способствуют повышению качества преподавания биологии. Рассмотрены вопросы организации лабораторных работ, экологического образования, научно-исследовательской деятельности и внедрения STEAM-технологий.*

Annotation: *The article discusses the importance of the methodological competence of an educational institution leader in the professional development of biology teachers. The leader's innovative, pedagogical, and managerial competencies significantly contribute to improving the quality of biology education. The article highlights the importance of laboratory practice, environmental education, research activities, and the integration of STEAM technologies..*

Kalit so'zlar: *metodik kompetentlik, biologiya ta'limi, malaka oshirish, innovatsion texnologiyalar, laboratoriya mashg'ulotlari, ekologik ta'lim, STEAM.*

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'qituvchilarning malakasini oshirish va ularning metodik tayyorgarligini takomillashtirish dolzarb masalalardan biridir. Ayniqsa, biologiya fani tabiiy-ilmiy tadqiqotlarga, amaliy mashg'ulotlarga, laboratoriya ishlari va ekologik ta'limga tayanadigan fan sifatida o'qituvchidan ham, rahbardan ham yuqori salohiyatni talab etadi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim muassasasi rahbarining metodik kompetentligi biologiya o'qituvchilari malakasini oshirish jarayonining asosiy omillaridan biri

hisoblanadi. Ta’lim muassasasi rahbarining metodik kompetentligi o’qituvchilar faoliyatini boshqarish, metodik qo’llab-quvvatlash, ilmiy yangiliklarni ta’lim jarayoniga tatbiq etish va ularning malakasini oshirishga qaratilgan tizimli ishlarni tashkil etishdan iborat. Bu kompetentlik bir necha muhim yo’nalishlarni qamrab oladi. Birinchidan, metodik jarayonlarni rejalashtirish va boshqarish kompetentligi. Rahbar biologiya o’qituvchilariga mo’ljallangan metodik seminarlar, treninglar, laboratoriya mashg’ulotlari va amaliy darslarni tashkil eta olishi lozim. O’quv yili davomida biologiya faniga oid metodik ish rejasining tasdiqlanishi va muntazam monitoringi rahbar tomonidan ta’minlanadi. Ikkinchidan, innovatsion texnologiyalarni joriy etish kompetentligi. Biologiya fanida virtual laboratoriyalar, simulyatorlar, elektron mikroskop ko’rinishidagi raqamli tizimlardan foydalanish imkoniyatlari kengayib bormoqda. Rahbar zamonaviy pedagogik texnologiyalarni, xususan STEAM, CLIL, loyiha asosida o’qitish, tadqiqotga yo’naltirilgan ta’lim usullarini joriy etishda yetakchi bo’lishi kerak. Uchinchidan, ilmiy-metodik hamkorlikni yo’lga qo’yish kompetentligi. Biologiya fanining o’ziga xosligi shundaki, u oliy ta’lim muassasalari, ilmiy laboratoriyalar, biologik markazlar bilan hamkorlikda samarali rivojlana oladi. Rahbarning oliy ta’lim muassasalari bilan hamkorlikni yo’lga qo’yishi, o’qituvchilarni ilmiy izlanishlarga jalb etishi ularning malakasini sezilarli darajada oshiradi. To’rtinchidan, monitoring va baholash kompetentligi. Biologiya o’qituvchisining kasbiy malakasini baholashda darslarni kuzatish, laboratoriya ishlarining sifatini tahlil qilish, o’quvchilar bilan olib borilayotgan tadqiqotlar samaradorligini baholash katta ahamiyatga ega. Rahbar shu asosda o’qituvchilarga individual rivojlanish rejalari ishlab chiqadi. Biologiya o’qituvchilari malakasini oshirish jarayonida bir qator yo’nalishlarga e’tibor qaratish lozim. Avvalo, laboratoriya-amaliy ko’nikmalarni rivojlantirish o’qituvchi uchun muhim hisoblanadi. Zoologiya, botanika, genetika, fiziologiya bo’yicha tajribalar, mikroskopik kuzatishlar, dala amaliyotlari fan mazmunini chuqurlashtirishga yordam beradi. Shuningdek, ekologik ta’limni takomillashtirish biologiya fanining asosiy vazifalaridan biri sanaladi. Ekologik loyihalar, tabiatni muhofaza qilishga doir tadbirlar, ekologiya yo’nalishida o’quvchilar bilan olib boriladigan amaliy ishlar biologiya o’qituvchisining malakasini oshirishda muhim omildir. Innovatsion texnologiyalarni o’zlashtirish ham o’qituvchining zamon talablariga mos yetuklikda ishlashini ta’minlaydi. Biologiya fanida AR/VR texnologiyalar, virtual diseksiyalar, 3D biologik modellar ta’lim sifatini sezilarli darajada oshiradi. Ta’lim muassasasi rahbarining metodik kompetentligining biologiya o’qituvchilari malakasini oshirish jarayoniga ta’siri beqiyosdir. Rahbarning mulohazali boshqaruvi va

metodik qo'llab-quvvatlashi biologiya fanining o'qitilishida sifat va samaradorlikni oshiradi. Bu esa o'z navbatida o'quvchilarning ilmiy savodxonligini, ekologik madaniyatini, mustaqil tadqiqot olib borish ko'nikmalarini shakllantiradi.

XULOSA

Biologiya o'qituvchilari malakasini oshirish ta'lim jarayonini takomillashtirishning muhim bosqichidir. Bu jarayonda ta'lim muassasasi rahbarining metodik kompetentligi asosiy o'rin tutadi. Rahbarning innovatsion fikrlashi, metodik yetukligi, ilmiy hamkorlikni yo'lga qo'yishi va o'qituvchilarni muntazam qo'llab-quvvatlashi biologiya ta'limining sifatini yanada yaxshilaydi. Natijada, zamonaviy talablarga javob beruvchi, ilmiy dunyoqarashga ega, ekologik madaniyatli avlodni tarbiyalashga hissa qo'shiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi “Ta'lim to'g'risida” Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–4884-son Qarori. “Oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi”. – Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori. “Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standarti”. – Toshkent, 2021.
4. Amonov U. Pedagogik kompetentlik va rahbarlik faoliyati. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
5. Yo'ldosheva D. Metodik xizmat va o'qituvchilar malakasini oshirish. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.
6. Hasanov A., Shomurodova M. Biologiya o'qitish metodikasi. – Toshkent: Universitet, 2018.
7. To'raqulov S. Ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: Ilm ziyo, 2020.
8. F.G'. Xodjayeva, L.T. Jurayeva. Biologiya ta'limida zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2017.
9. Hattie, J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. – London: Routledge, 2009.
10. Fullan, M. The New Meaning of Educational Change. – New York: Teachers College Press, 2016.

